

พัฒนศึกษาศาสตร์

ก. ความหมายและความมุ่งหมายของพัฒนศึกษา-ศาสตร์

วิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ (Development Education) หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ (education for national development) พัฒนศึกษาศาสตร์ ถือได้ว่าเป็นแขนงหนึ่งของศึกษาศาสตร์ ที่มีลักษณะเนื้อวิชาเกี่ยวข้องกับสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์อยู่ด้วย

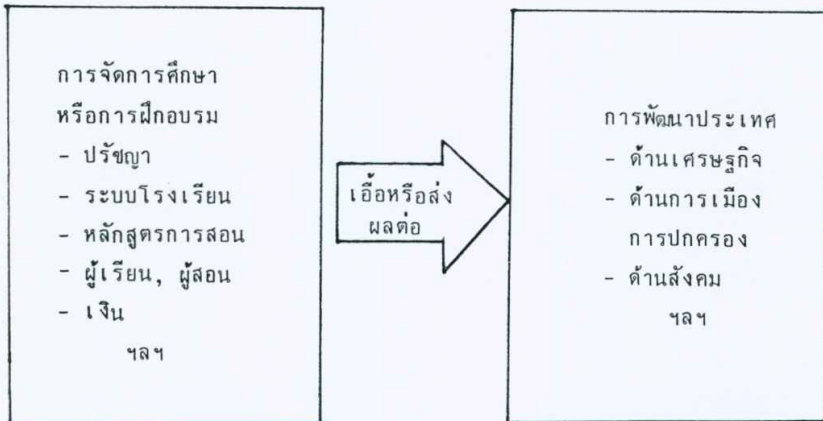
ความมุ่งหมายของวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ คือ เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของการศึกษากับการพัฒนาประเทศ และให้สามารถจัดการศึกษาเพื่อบรรลุผลในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น

พิจารณาในแง่ภาระงาน ของนักพัฒนศึกษา-ศาสตร์ สรุปได้ว่านักพัฒนศึกษาศาสตร์ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ เช่น ทำการศึกษาค้นคว้าหาหลักวิชา เก็บรวบรวมหลักวิชาไว้เป็นกลุ่มก้อนเพื่อประโยชน์-แก่การนำไปใช้ ทำการสอนหรือเผยแพร่หลักวิชา

ตลอดจนนำหลักวิชาไปใช้ในการปฏิบัติงานด้วยตนเอง ในการจัดการศึกษา ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศ

วิชาพัฒนศึกษาศาสตร์และนักพัฒนศึกษาศาสตร์ ได้กำเนิดขึ้นในวงวิชาการด้วยเหตุผลสำคัญที่ว่า การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องอาศัยการจัดการศึกษาอบรม ที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนพลเมือง ถ้าจัดการศึกษาไม่ถูกต้อง ผู้คนที่ผ่านการศึกษาก็จะไม่เป็นกำลังที่ดีในการพัฒนา ในทางตรงข้ามอาจเป็นผู้ถ่วงหรือจุดรั้ง การพัฒนาด้วยซ้ำไป การศึกษาที่ถูกต้องในที่นี้ หมายความว่า ผู้ผ่านการศึกษาก็ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก ค่านิยม ทักษะและนิสัยประพฤติปฏิบัติในทางที่เอื้อต่อการพัฒนา

วิชาพัฒนศึกษาศาสตร์และนักพัฒนศึกษาศาสตร์ แม้จะให้ความสนใจในปัญหาต่างๆ อย่างกว้างขวาง แต่ก็มีศูนย์กลางของความสนใจอย่างชัดเจน คืออยู่ที่ การจัดการศึกษาหรือการฝึกอบรมให้เอื้อหรือส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นชัดด้วยแผนภาพความคิดดังนี้

แผนภาพแสดง ศูนย์รวมความสนใจของ วิชาพัฒนศึกษาศาสตร์

แนวคิด
ส่งผลต่อการ
กลางของคว
พัฒนศึกษา
ทั้งในการศึก
งานของผู้ที่
ค้นคว้าทางวิ
ความเข้าใจ
ของสังคมประ
เป้าหมายในศ
ศึกษา บทบา
การพัฒนาปร
ผลต่อการพัฒ

ส่วนใน
ยึดถือเอาเป้
แล้วพยายาม
ให้นำไปสู่เป้

ตามเน
เครื่องมือ
สำคัญ มีคุณ
ประเทศด้าน
ที่ไม่ช่วยให้เก
ชาติไม่ควรจัด
เปลืองทรัพย์

เพื่อเป็น
กับศูนย์กลาง
ใช้ในแผนภาพ
ไปนี้

คำ "ก
หรือมากกว่า

๑) หม
ค้นคว้า การ
มองที่บทบาท

แนวคิดที่ว่า จะจัดการศึกษาหรือการฝึกอบรมให้ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ดังที่ระบุว่าเป็นจุดศูนย์กลางของความสนใจนี้ ถือได้ว่าเป็นแนวคิดหลักของพัฒนศึกษาศาสตร์ ซึ่งจะถูกใช้เป็นกรอบตลอดไป ทั้งในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ และการปฏิบัติงานของผู้ที่อยู่ในสาขาวิชานี้ กล่าวคือ ในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ นักพัฒนศึกษาศาสตร์ มุ่งที่จะทำความเข้าใจหรือค้นหาหลักความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของสังคมประเทศ สภาพของปัญหาทางด้านต่างๆ เป้าหมายในการพัฒนาประเทศ สภาพของระบบการศึกษา บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการพัฒนาประเทศและยุทธวิธีที่จะจัดการศึกษาให้ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น

ส่วนในการปฏิบัติงาน นักพัฒนศึกษาศาสตร์ ยึดถือเอาเป้าหมายของการพัฒนาประเทศเป็นหลักชัย แล้วพยายามปรับปรุงการศึกษาหรือการฝึกอบรม เพื่อให้นำไปสู่เป้าหมายดังกล่าว อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

ตามแนวความคิดนี้ การศึกษาจึงเป็นเพียงเครื่องมือ หรือลู่ทางไปสู่หลักชัย การศึกษามีความสำคัญ มีคุณค่า ก็เพราะว่าช่วยให้เกิดการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ดังนั้น การศึกษาประเภทใดที่ไม่ช่วยให้เกิดผลดังกล่าว ถือว่าไม่มีคุณค่า ประเทศชาติไม่ควรจัดการศึกษาประเภทนั้นๆ ให้เป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากร

เพื่อเป็นการขยายความของคำบางคำที่เกี่ยวข้องกับศูนย์กลางความสนใจของพัฒนศึกษาศาสตร์ตามที่ใช้ในแผนภาพ จึงให้ความหมายเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

คำ "การศึกษา" หมายถึง อย่างหนึ่งอย่างใด หรือมากกว่าหนึ่งอย่างรวมกัน อันได้แก่

๑) หมายถึง การเรียน การหาความรู้ การค้นคว้า การวิเคราะห์วิจัย ฯลฯ เป็นความหมายซึ่งมองที่บทบาทของผู้เรียน

๒) หมายถึง การให้การศึกษา การสอน การอบรม ฯลฯ เป็นความหมายซึ่งมองที่บทบาทของผู้สอน

๓) หมายถึง ระบบการศึกษา ระบบการฝึกอบรม หรือบางส่วนของระบบดังกล่าว เช่น หลักสูตร วิชาการฝึกอบรม ฯลฯ เป็นความหมายซึ่งมองที่ระบบงานในการจัดการเพื่อให้เกิดการศึกษา

๔) หมายถึง หลักวิชาว่าด้วยการเรียน การสอน การจัดระบบการสอนการเรียน ตลอดจนวิธีการฝึกหัดบุคคลผู้ให้การศึกษา หรือผู้จัดการศึกษา เป็นความหมายซึ่งมองที่หลักวิชาการ คำว่า "การศึกษา" ในความหมายนี้เท่ากับคำ "วิชาการศึกษา" หรือ "ศึกษาศาสตร์"

คำ "การฝึกอบรม" มีความหมายคล้ายกับคำ "การศึกษา" ทั้งใน ๔ กรณีของคำนั้น ต่างกันแต่เพียงว่า คำ "การฝึกอบรม" มีความมุ่งหมายเฉพาะเรื่อง หรือเฉพาะงานที่จะให้ผู้รับการฝึกอบรม ปฏิบัติได้อย่างแนบชิดเมื่อผ่านการฝึกอบรม โดยปกติผู้ให้การศึกษาหรือการฝึกอบรมมีเป้าหมายเชิงพฤติกรรมอยู่ชัดเจนว่าจะให้ผู้รับการฝึกอบรมทำอะไรเป็น ส่วนการศึกษานั้นมักมีความมุ่งหมายแบบเปิดกว้าง ซึ่งผู้เรียนจะเลือกพัฒนาตนเองในทิศทางใดก็ได้ และมักยังเกิดผลในระยะไกล ไม่เห็นผลทันที

คำ "เอื้อหรือส่งผลต่อ" หมายความว่า เมื่อจัดการศึกษาตามแนวของพัฒนศึกษาศาสตร์แล้ว ผลแห่งการศึกษาจะช่วยให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง และชัดเจน ทั้งที่เป็นผลระยะไกล และผลในทันที ผลดังกล่าวเหล่านี้จะต้องสามารถวัดได้ ประเมินได้ และนำมาเปรียบเทียบกันได้ ระหว่างรูปแบบต่างๆ หรือยุทธวิธีต่างๆ ที่ใช้ในการจัดการศึกษา

คำ "การพัฒนาประเทศ" หมายถึง การกระทำให้เกิดความเจริญ และในบางกรณีหมายถึง ผลแห่งการกระทำดังกล่าว โดยหมายถึงการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไป นี้ หรือมากกว่าหนึ่งอย่างพร้อมๆ กันคือ

ด้วยตนเอง
ของแต่ละคน

ศึกษาศาสตร์
ณที่ว่า การ
ศึกษาอบรม
จัดการศึกษา
กำลังที่ดีใน
วงหรือจุดตั้ง
ต้องในที่นี้
ความรู้ ความ
เสียประพฤติ

ศึกษาศาสตร์
วงกว้างขวาง
น คืออยู่ที่
หรือส่งผลต่อ
วัยแผนภาพ

- ๑) การแก้ไขสิ่งที่ปัญหาทุกขรือน
- ๒) การสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์
- ๓) การชำระรักษาสิ่งที่อยู่แล้วให้ยั่งยืนต่อไป

ข. โครงสร้างของหลักสูตรวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์และตัวอย่างรายชื่อวิชา

เนื้อหาวิชาหรือที่เรียกว่า "องค์ความรู้" ของวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์นั้น ประกอบด้วยสิ่งๆ หรือ มโนทัศน์ (concept) ทัศนคติและแนวทางปฏิบัติต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนวิชานี้มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถตลอดจนทัศนคติ และนิสัยการปฏิบัติงานสอดคล้องตามแนวคิดหลักในแผนภาพ คือ สามารถเป็นผู้ดำเนินงานทางการศึกษาในส่วนที่ตนรับผิดชอบ ให้บังเกิดผลดีต่อการพัฒนาประเทศ เนื้อวิชาจึงประกอบด้วย ๔ หมวด คือ

หมวด ก. ความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย อันได้แก่ เทคนิค วิธีในการวิจัยแบบต่างๆ เช่น แบบสำรวจ แบบทดลอง แบบยุทธการฯลฯ ตลอดจนหลักวิชาสถิติที่ใช้ในการวิจัย ความรู้และความชำนาญงานในการวิจัยเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญให้แก่ผู้ปฏิบัติงานทางพัฒนศึกษาศาสตร์ คือ เมื่อต้องการวิเคราะห์ปัญหาการพัฒนาหรือเมื่อต้องการประเมินว่าโครงการทางการศึกษาก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาอย่างไรบ้างก็สามารถใช้วิธีการวิจัยเหล่านี้ช่วยได้ หมวดนี้มักมีชื่อเรียกว่า "หมวดระเบียบวิธีวิจัย" ตัวอย่างรายชื่อวิชา เช่น "สัมมนาผลงานวิจัยทางพัฒนศึกษาศาสตร์" "เทคนิคการวิจัยแบบสำรวจ" เป็นต้น

หมวด ข. ความรู้ทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ เฉพาะส่วนที่จะทำให้เข้าใจปัญหาของประเทศ กระบวนการพัฒนาประเทศ และที่จะช่วยในการจัดการศึกษา เนื้อหาในหมวดนี้ได้มาจากบางส่วนของวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนา วิชารัฐศาสตร์ การพัฒนา วิชาสังคมวิทยาการพัฒนาและวิชาจิตวิทยาสังคม เป็นวิชาหลัก และมีบางส่วนแต่ค่อนข้างน้อย

ได้มาจากวิชามานุษยวิทยา วิชาปรัชญา และวิชาสังคมศาสตร์ประยุกต์อื่นๆ หมวดนี้มักมีชื่อเรียกว่า "หมวดสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์" ตัวอย่างรายชื่อวิชาเช่น "เศรษฐศาสตร์เพื่อการพัฒนาประเทศ" "จิตวิทยาสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศ" เป็นต้น

หมวด ค. ความรู้ทางพัฒนศึกษาศาสตร์ หรือ การศึกษาเพื่อการพัฒนา เช่น ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา การวางแผนการศึกษา หลักสูตรการสอน การบริหาร การแนะแนว การประเมินผล การเงิน กฎและระเบียบต่างๆ ฯลฯ โดยเฉพาะส่วนที่จะช่วยให้สังเกตเห็นวิธีการในการปรับปรุงระบบการศึกษา เพื่อให้ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศยิ่งขึ้น หมวดนี้มักมีชื่อเรียกว่า "หมวดพัฒนศึกษาศาสตร์" หรือ "หมวดพัฒนศึกษา" ตัวอย่างรายชื่อวิชา เช่น "หลักและกระบวนการพัฒนาประเทศ" "วิธีจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ" เป็นต้น

หมวด ง. แนวคิด อุดมการณ์ ทัศนคติ นิสัยและความชำนาญในการทำงาน ส่วนนี้เป็นสิ่งซึ่งผู้เรียนทางพัฒนศึกษาศาสตร์ ต้องได้รับการพัฒนาด้วย จึงจะสามารถปฏิบัติงานทางพัฒนศึกษาศาสตร์ให้บรรลุผลสำเร็จได้ ทั้งนี้ เพราะงานทางพัฒนศึกษาศาสตร์ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายที่รับผิดชอบในปัญหาการพัฒนาของประเทศ และฝ่ายที่จัดการศึกษา นักพัฒนศึกษาศาสตร์จึงต้องมีอุดมการณ์ที่แน่วแน่ในการทำงานเพื่อส่วนรวม มีทัศนคติที่เป็นบวกกับทุกฝ่าย ใจกว้าง เอื้อเฟื้อ มุ่งให้เกิดผลดีแก่ผู้อื่นและมีนิสัยอดทนบึกบึนในการทำงาน ไม่ทอดยงต่ออุปสรรคที่ต้องเผชิญ ผู้เรียนทางพัฒนศึกษาศาสตร์ จะได้รับการพัฒนาด้านนี้เป็นการต่อเนื่องตลอดเวลา โดยสอดแทรกอยู่ในกระบวนการเรียน และการฝึกปฏิบัติงานต่างๆ แม้จะไม่ปรากฏเป็นรายวิชาเฉพาะเรื่องนี้ก็ตาม หมวดนี้มักมีชื่อเรียกว่า "หมวดจรรยาบรรณ" หมวดนี้ไม่มีรายชื่อวิชาที่จัดสอนโดยเฉพาะ

แต่อาศัยการบริหารให้เกิดขึ้น ผู้เรียนทุก
ลักษณะ
ในหลักสูตร
วิทยาการ
คือนำเอา
วิชามา
สาขาวิชา
กล่าวแล้ว
เศรษฐศาส
มาเชื่อมต่
หนึ่งว่าเป็น
ใช้หลักวิชา
ผสมผสานกัน
(highly
ทางพัฒนศึกษา
วิจัย หรือ
บูรณาการ
หลายสาขา
ปฏิบัติงาน
นั้นๆ
แนวคิด
เนื้อหาวิชา
นอกจากที่
ศึกษาศาสตร์
มาจากแนว
หลายฝ่าย
๑. &
(compara

๓ และวิชา
ก็มีชื่อเรียกว่า
" ตัวอย่าง
พัฒนาประเทศ"

เป็นต้น
ศาสตร์ หรือ
เกี่ยวกับปรัชญา
ศาสตร์การสอน
ผล การเงิน
ส่วนที่จะช่วย
การศึกษา เพื่อ
หมวดนี้ก็มี
หรือ "หมวด
" หลักและ
ศึกษาเพื่อ-

ทัศน์คติ นิสัย
เป็นสิ่งซึ่งผู้-
การพัฒนาด้วย
ศาสตร์ให้บรรลุ
ศึกษาศาสตร์
ฝ่ายที่รับผิดชอบ
ฝ่ายที่จัด-
งมอดุมการณ์
ทัศน์คติที่เป็น
เกิดผลดีแก่-
น ไม่ทอดถอย
นศึกษาศาสตร์
ตลอดเวลา
และการฝึก-
ยวิชาเฉพาะ
หมวดจรรยา-
นโดยเฉพาะ

แต่อาศัยกระบวนการสอนในวิชาต่างๆ และกระบวนการ
การบริหารหลักสูตร ในอันที่จะปลูกฝังจรรยาบรรณ
ให้เกิดขึ้นในนิสัยการทำงานและการดำเนินชีวิตของ
ผู้เรียนทุกคน เป็นรายคน

ลักษณะเนื้อหา และกระบวนการสอนการเรียนรู้
ในหลักสูตรวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ มีความเป็นสห-
วิทยาการอย่างมาก (highly interdisciplinary)
คือนำเอาเนื้อหาวิชาบางส่วนของหลาย ๆ ระเบียบ
วิชามาเชื่อมต่อกัน โดยถือว่า ไม่มีพรมแดนระหว่าง
สาขาวิชาเหล่านั้น ดังเช่นเนื้อหาวิชาหมวด ข. ที่
กล่าวแล้ว ก็ได้นำเอาเนื้อหาวิชาบางส่วนของวิชา-
เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา และจิตวิทยา
มาเชื่อมต่อกัน และในบางกรณีก็หลอมรวมกันประ-
หนึ่งว่าเป็นวิชาเดียวกัน และเมื่อถึงคราวจะประยุกต์
ใช้หลักวิชา หรือทฤษฎีเหล่านั้น ก็ประยุกต์ใช้อย่าง
ผสมผสานกันหรือที่เรียกว่า มีความเป็นบูรณาการสูง
(highly integrated) ดังจะเห็นได้ว่ากิจกรรม
ทางพัฒนศึกษาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาค้นคว้า
วิจัย หรือการปฏิบัติงานพัฒนาในสนาม จะมีความเป็น
บูรณาการอย่างมากเสมอ คือ ดึงเอาหลักวิชาจาก
หลายสาขามาประยุกต์ใช้อย่างผสมผสานกันในการ-
ปฏิบัติงาน และบางครั้งก็ดึงเอาตัวนักวิชาการสาขา
นั้นๆ มาประสานความคิดในงานอันเดียวกันก็มี

แนวความคิด และหลักวิชา ที่รวมกันขึ้นเป็น
เนื้อหาวิชาของวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ในปัจจุบันนั้น
นอกจากที่เกิดจากการค้นคว้าวิจัยของผู้สนใจพัฒน-
ศึกษาศาสตร์โดยตรงแล้ว ยังถือได้ว่ามีวิวัฒนาการ
มาจากแนวความคิดและเจตจำนงของฝ่ายต่าง ๆ
หลายฝ่ายด้วยกันอันได้แก่

๑. แนวความคิดด้าน " การศึกษาเปรียบเทียบ"
(comparative education) ซึ่งเน้นที่การค้น-

คว้าวิจัยเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับระบบการศึกษาของ
ประเทศต่างๆ เพื่อทราบว่ามีโครงสร้างและส่วนประ-
กอบอย่างไร มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสัง-
คมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศอย่างไร

แนวความคิดบางส่วนของวิชาการศึกษาศาสตร์เปรียบเทียบ
ได้ไปหลอมรวมกับแนวความคิดของวิชาการศึกษาระหว่างชาติ
(international education) เพราะมีจุดเน้นตรงกันคือ การกระทำกิจกรรมทาง
การศึกษาที่มีลักษณะเชื่อมระหว่างชาติ และระหว่าง
วัฒนธรรม กับมีแนวความคิดบางส่วนไปหลอมรวมกับ
วิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ เพราะมีความสนใจตรงกัน
คือ บทบาทของระบบการศึกษาที่ส่งผลต่อการเปลี่ยน-
แปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แต่วิชา
การศึกษาศาสตร์เปรียบเทียบก็ได้สูญเสียเอกลักษณ์ของตน-
เอง กิจกรรม และสถาบันต่างๆ ยังอยู่อย่าง
การสอนการเรียนรู้ระดับปริญญาโทและเอก การออก
วารสาร ตลอดจนสถาบัน IIEP (International
Institute for Educational Planning) ที่ ปารีส และสถาบัน IBE (International
Bureau of Education) ที่เจนีวา เป็นต้น

๒. แนวความคิดด้าน " การศึกษาระหว่างชาติ"
ซึ่งเน้นที่การจัดระบบการศึกษาเล่าเรียนของแต่ละ
ประเทศในสังคมโลก ให้มีส่วนหนึ่งซึ่งเตรียมพลเมือง
เพื่อความเข้าใจอันดีและความร่วมมือระหว่างประเทศ
ในภาวะที่พลโลกจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและ
ช่วยกันสร้างไว้ซึ่งสันติภาพของโลก แนวความคิด
ด้านนี้ในกรณีที่มีจุดเน้นต่างไปบ้าง ก็มีชื่อเรียกต่าง
ออกไป เช่น Global Education, Peace
Education, และ Education for Interna-
tional Understanding เป็นต้น

แนวความคิดบางส่วนของวิชาการศึกษาระหว่าง
ชาติได้ไปหลอมรวมกับแนวความคิดของ วิชาพัฒน-

ศึกษาศาสตร์ ในเรื่องที่จะใช้การศึกษาอบรมเป็นเครื่องมือนำไปสู่การพัฒนาสันติภาพและความสงบสุข ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นทั้งในระดับโลก และภายในแต่ละประเทศ

โครงการปฏิบัติงานที่ปรากฏได้แก่ Peace Corps, East-West Center, Foreign Students Programs ตลอดจนงานบางส่วน ของ SEATO (South-East Asia Treaty Organization) และ ASEAN (Association of South-East Asian Nations)

๓. แนวความคิดด้าน "สังคมศาสตร์" ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ใน ๓ กรณีคือ

๓.๑ กรณีที่สังคมศาสตร์ให้ความสนใจต่อปัญหาการพัฒนาประเทศ และมีความประสงค์จะวิเคราะห์ อธิบายหรือแก้ไขปัญหาหนึ่งๆ ความสนใจและความประสงค์เช่นนี้ ตรงกันกับของวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์อย่างมาก ดังเช่นได้มีการสอนการเรียนวิชา เศรษฐศาสตร์การพัฒนาและสังคมศาสตร์สาขาอื่น ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนา ในหลักสูตรพัฒนศึกษาศาสตร์ด้วย

๓.๒ กรณีที่สังคมศาสตร์พิจารณาอิทธิพลของตัวแปรด้านการศึกษาเล่าเรียน และการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งมีต่อตัวแปรด้านสังคมศาสตร์ หรือซึ่งมีต่อการพัฒนาของสังคมด้านต่างๆ เช่น การศึกษากับความเจริญทางเศรษฐกิจ การอบรมเลี้ยงดูกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น

๓.๓ กรณีที่สังคมศาสตร์พิจารณาอิทธิพลของตัวแปรด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งมีต่อการจัดการศึกษาเล่าเรียน เช่น แนวโน้มการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศกับการจ้างงานของผู้จบการศึกษา การเคลื่อนย้ายของประชากรกับโอกาสในการเข้าศึกษา-

เล่าเรียน สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวกับความมุ่งหวังทางการศึกษาของบุตรธิดา ความวิตกกังวลและความเครียดในจิตใจ กับพฤติกรรมกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ เป็นต้น

๔. แนวความคิดด้าน "การพัฒนาประเทศ" ซึ่งเกิดจากความต้องการหรือความรู้สึกจำเป็นที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของประเทศชาติและประชาชนให้ดีขึ้น และในความคิดดังกล่าว ได้พิจารณาว่าจะใช้การศึกษาเล่าเรียนเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งไปสู่บรรลุเป้าหมาย

แนวความคิดนี้ไม่จำเป็นต้องมาจากกลุ่มนักวิชาการ แต่อาจมาจากบุคคลหรือคณะบุคคล โดยเฉพาะผู้บริหารและผู้ปกครอง ซึ่งอยู่ในตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่อความเจริญของประเทศดังเช่น ท่านประธานาธิบดี จูเลียส ไนเยเรีย แห่งประเทศแทนซาเนีย ได้สร้างหลักการทางการศึกษาให้ชื่อว่า การศึกษาเพื่อการพึ่งตนเอง(Education for Self-Reliance) สำหรับเป็นแนวในการจัดระบบการศึกษาภายในประเทศ โดยหวังว่าจะเป็นเครื่องแก้ปัญหาความด้อยพัฒนาได้ส่วนหนึ่ง

ภายในประเทศไทย ได้มีแนวคิดที่จะแก้ปัญหาบางประการ โดยอาศัยการศึกษาเล่าเรียน ที่ตรงเป้าหมายของประชาชนมานานแล้ว เช่น ในช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมุ่งบำรุงขวัญของประชาชน ซึ่งพึงเสริมศักดิ์สงครามกับพม่า โดยการฟื้นฟูวรรณคดีแบบโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และการแสดง ซึ่งเป็น การศึกษานอกโรงเรียน เพราะ สมัยนั้นยังไม่มีโรงเรียน และในช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนกลางมุ่งป้องกันประเทศจากการล่าอาณานิคม โดยการส่งเสริมให้มีการศึกษาเล่าเรียนหนังสือในหมู่ทวยราษฎร์อย่างกว้างขวาง ให้เตรียมบุคลากรที่จะทำงานในหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะ เพื่อสร้างระบบราชการที่มั่นคง

คง มิให้เป็น การเรียนภาษา เจริญต่อรอง เป็นต้น

ความคิด การศึกษา ได้ การงานในก ชาชนเอง ๔ และ เจต เศรษฐกิจและ หรือวิชาการต้น โยบายรัฐบา เศรษฐกิจและ ผ่อนคลาญปัญหา ศีลธรรมจริยธ บัจจุบัน เป็นค. การใช้ประ ด้่าง ๑

โดยเหตุ เป็นแนวทางป เป้าหมายการร คิดและทำในท แนวความคิดแ อาจนำไปใช้ป ค่อนข้างกว้าง โครงการ ฐั งานนั้น ๑

ในขั้นนอ ทางพัฒนศึกษ ที่ชัดเจน มุ่งใ ในขั้นดำเนิน

ครอบครัวยัง
ความวิตกกังวล
การเรียนและ

นาประเทศ"
จำเป็นที่จะ
ประชาชน
ใจรณาวาจจะ
หนึ่งไปสู่การ-

กลุ่มนักวิชา-
โดยเฉพาะ
หน้าที่รับผิดชอบ
ท่านประธาน-
สแทนชาเนี่ย
การศึกษาเพื่อ
-Reliance)
ภายในประ-
คมด้อยพัฒนา

จะแก้ปัญหา
ที่ตรงเป้า-
วังกรุงรัตน-
ชน ซึ่งเพิ่ง
วรรณคดีแบบ
สด ซึ่งเป็น
ยังมีโรง-
กลางมุ่งป้อง-
ารส่งเสริมให้
ษฐ์อย่าง-
ในในหน่วย-
ราชการที่มี-

คง มีให้เป็นข้ออ้างของฝ่ายล่าอาณานิคม และให้มี
การเรียนภาษาของชาติตะวันตก เพื่อจะได้สามารถ
เจรจาต่อรองเรื่องราวต่าง ๆ มีให้เสียเปรียบเขา
เป็นต้น

ความคิดที่จะแก้ปัญหาของประเทศไทยโดยอาศัย
การศึกษา ได้รับการสืบทอดโดยตลอดมา แม้อายุหลัง
ภาระงานในการจัดการศึกษาตกมาอยู่ในมือของประ-
ชาชนเอง ตามระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย
และ เจตนารมณ์ดังกล่าวได้ปรากฏในแผนพัฒนา-
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเอกสารราชการ
หรือวิชาการต่างๆ โดยตลอดมา ดังจะเห็นได้จาก
นโยบายรัฐบาลที่จะทำให้การศึกษาส่งผลต่อการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมโดยรวม และให้การศึกษาช่วย-
ผ่อนคลายปัญหาประชากร ปัญหาว่างงาน ปัญหา
ศีลธรรมจริยธรรม อันเป็นปัญหาเฉพาะในช่วงเวลา
ปัจจุบัน เป็นต้น

ค. การใช้ประโยชน์พัฒนศึกษาศาสตร์ในงานลักษณะ ต่าง ๆ

โดยเหตุที่พัฒนศึกษาศาสตร์ ได้ให้หลักเกณฑ์
เป็นแนวทางปฏิบัติในการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนด
เป้าหมายการพัฒนาตลอดจนวิธีการฝึกอบรมผู้คนที่ให้-
คิดและทำในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้
แนวความคิดและหลักวิชาจากพัฒนศึกษาศาสตร์ จึง
อาจนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานลักษณะต่างๆ
ค่อนข้างกว้างขวาง ทั้งในขั้นออกแบบ หรือกำหนด
โครงการ ขึ้นดำเนินการ และขั้นประเมินผลของ
งานนั้น ๆ

ในขั้นออกแบบหรือกำหนดโครงการ หลักเกณฑ์
ทางพัฒนศึกษาศาสตร์จะช่วยให้โครงการมีเป้าหมาย
ที่ชัดเจน มุ่งไปสู่การพัฒนาประเทศ โดยตรงยิ่งขึ้น
ในขั้นดำเนินการ หลักวิชาทางพัฒนศึกษาศาสตร์

จะช่วยให้มีการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงาน และผู้เกี่ยวข้อง
อย่างมีประสิทธิภาพ และจะช่วยให้การประสานงาน
ของฝ่ายต่างๆ เป็นไปอย่างผสมผสาน ส่วนในขั้น-
ประเมินผล หลักวิชาทางพัฒนศึกษาศาสตร์ ก็จะช่วย
ให้ประเมินในประเด็นซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนา-
ประเทศยิ่งขึ้น ไม่ประเมินในเรื่องศัพท์เพราะที่ไม่
เกิดประโยชน์ หรือที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยก
ร้ายฉานในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน

แนวทางใช้ประโยชน์จากพัฒนศึกษาศาสตร์ ใน
งานลักษณะต่างๆ สรุปโดยย่อดังต่อไปนี้

๑) การใช้ประโยชน์พัฒนศึกษาศาสตร์ในงาน พัฒนา

งานพัฒนาได้แก่ งานแก้ปัญหาที่เป็นปัญหาทุกข-
ร้อน งานสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ และงาน-
ธำรงรักษาสิ่งที่อยู่แล้วให้ยั่งยืนต่อไป อย่างหนึ่ง
อย่างใดหรือหลายอย่างพร้อม ๆ กัน ตัวอย่างงาน
พัฒนาในแต่ละกรณีได้แก่ การแก้ปัญหาความยากจน
การสร้างถนนหรือบ่อน้ำสาธารณะในชุมชน และการ
บูรณะซ่อมแซมวัดหรือการดำรงรักษาความสามัคคีใน-
หมู่คณะ เป็นต้น

ในเบื้องต้นที่สุดก่อนจะกำหนดโครงการพัฒนา
แต่ละโครงการ จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์สภาพปัญหา
หรือความต้องการ ณ จุดนี้เองหลักวิชาพัฒนศึกษา-
ศาสตร์ ส่วนที่ได้หลอมรวมมาจากระเบียบวิชาทาง
สังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ สามารถนำมาใช้
ประโยชน์โดยตรง ทำให้ผู้วิเคราะห์เข้าใจมูลเหตุของ
ปัญหา สภาพความต้องการ ผลที่จะตามมาหากไม่มี
การพัฒนา ตลอดจนผลดีที่จะบังเกิดถ้ามีการพัฒนา

ขั้นต่อไป ในการกำหนดเป้าหมายของโครง-
การพัฒนา และการแบ่งแยกงานออกเป็นส่วนย่อยๆ
ตลอดจนการจัดลำดับก่อนหลังในการดำเนินงานย่อย
นั้นๆ ก็สามารถนำใช้ประโยชน์จากหลักวิชา ซึ่งพัฒนา-

ศึกษาศาสตร์ได้ประยุกต์มาจากเทคนิคการวางแผนงานต่าง ๆ

ต่อจากนั้น มีขั้นสำคัญยิ่งขั้นหนึ่งของงานพัฒนาทั้งหลาย คือ การมอบหมายงานให้บุคคลปฏิบัติ การฝึกให้บุคคลเหล่านั้นปฏิบัติในกรณีที่ยังปฏิบัติไม่เป็น - และการควบคุมแนะนำให้ปฏิบัติตามแนวที่กำหนดให้ ฯลฯ งานในช่วงนี้เป็นงานเกี่ยวกับการฝึก และการใช้คน เป็นงานซึ่งจะอาศัยหลักวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ได้อย่างมาก โดยเฉพาะจากส่วนของเนื้อหาวิชาที่ว่าด้วยการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนา

ประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย มักจะมีโครงการพัฒนาระดับพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับมวลชนอยู่มาก ทั้งที่จะส่งผลไปถึงมวลชน และ ที่ต้องการการมีส่วนร่วมของมวลชน การจะออกแบบหรือกำหนดโครงการเหล่านั้น โดยไม่อาศัยหลักวิชาทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์อย่างผสมผสานเพียงพอ จะทำให้โครงการนั้น ๆ ไม่บังเกิดผลดีเท่าที่ควร บางครั้งโครงการพัฒนาก่อให้เกิดผลเสีย ซึ่งไม่ได้คาดหมายไว้ก่อนก็มี และในการดำเนินงานของโครงการซึ่งต้องใช้คน ถ้าคนทำงานไม่มีประสิทธิภาพ โครงการก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ จึงนับว่าหลักวิชาทางพัฒนศึกษาศาสตร์จะเป็นประโยชน์แก่งานพัฒนาไม่น้อย หากได้มีการนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง

๒) การใช้ประโยชน์พัฒนศึกษาศาสตร์ในงานฝึกอบรม

กิจกรรมฝึกอบรมเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มีอยู่แพร่หลาย ในหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานของรัฐและของเอกชน และแม้จะปรากฏในชื่ออย่างอื่นแต่ก็มีลักษณะเป็นการฝึกอบรมอยู่ด้วยก็มี เช่น การสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ การประชุมทางวิชาการ การดูงาน การทัศนศึกษา การให้ไปศึกษาต่อ ฯลฯ

กิจกรรมเหล่านี้ เมื่อจัดขึ้นแต่ละครั้งก็อาจมีจุดมุ่งหมายแฝง ที่มีใช้การฝึกอบรมอยู่ด้วยเช่น การสังสรรค์ นันทนาการ การพักผ่อน ซึ่งก็ไม่ใช่ไร แต่ทว่าส่วนที่เป็นความมุ่งหมายหลัก คือ การเพิ่มความสามารถและทักษะทางการงานนั้น ควรดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ให้ผู้รับการฝึกอบรมได้เกิดการเรียนรู้และเพิ่มสมรรถภาพอย่างแท้จริง โดยใช้เวลาและการลงทุนน้อยที่สุดอย่าให้กลายเป็นว่า บรรลุความมุ่งหมายแฝงทุกประการ แต่ไม่เกิดการเรียนรู้ตามความมุ่งหมายหลักที่ได้ตั้งไว้

หลักวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ ส่วนที่หลอมรวมมาจากระเบียบวิชาทางสังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์ อันได้แก่ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา และจิตวิทยาสังคม จะช่วยให้ผู้วางโครงการฝึกอบรมวิเคราะห์ปัญหาการปฏิบัติงานในองค์การแล้วกำหนดจุดมุ่งหมายการฝึกอบรมให้เอื้อต่อการแก้ปัญหาเหล่านั้นๆ และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม นอกจากนั้นหลักวิชาส่วนที่ได้หลอมรวมมาจากศึกษาศาสตร์ อันได้แก่ จิตวิทยาการเรียนรู้สอน วิถีวัดผล และอื่นๆ ก็จะช่วยให้ผู้วางโครงการฝึกอบรม และผู้ดำเนินการฝึกอบรมได้อย่างมาก

๓) การใช้ประโยชน์พัฒนศึกษาศาสตร์ในงานวิจัย

การวิจัยหรือการศึกษาค้นคว้านั้น แท้จริงก็คือการหาคำตอบของสิ่งที่เราสงสัยหรือยังไม่ทราบ หรือที่บางทีกล่าวว่า การวิจัยเป็นการแสวงหาความรู้ แสวงหาความจริง ก็ถูกเช่นกัน เพราะความรู้และความจริงก็คือ คำตอบของสิ่งที่เราสงสัยนั่นเอง

โดยหลักทั่วไปงานวิจัยที่ตีจะต้องมีคุณสมบัติ ๒ ประการคือ ประการแรก คำตอบหรือความรู้ที่ค้นพบนั้นต้องเป็นจริงหรือถูกต้อง ไม่ผิดพลาด มิใช่คำตอบ

แบบเดา ห้หรือความรู้ที่โยชน้อย่างหรือพัฒนาซึ่งสนองความหวัง

สำหรับพัฒนาประเวเป็นขาดเสียเป็นขั้นก่อนอะไร แก่บัลอยากเห็นขะบัลหาวิจัยท์ศาสตร์ และหนึ่ง ๆ พร้อมๆ กัน

หลักวิหนึ่งของพัลกระจำแก่ผู้วิจัยอย่างไรตั้งประเด็นบวิธในการเกิได้คำตอบที่ถู

๔) กาจัดการศึกษา

ในการศึกษาในระบอาชีวะ ตลระบบโรงเรียกวาดวิชานั้นเรียนในทิศชาติ จุดมุ่งห

ครั้งก็อาจมี
เช่น การ
ก็ไม่เป็นไร
การเพิ่ม
ควรดำเนิน
คือ ให้
สมรรถภาพ
น้อยที่สุด
ฟงทุกประ-
ยเหตุหลักที่ได้

ที่หลอมรวม
พฤติกรรม-
ร์ สังคม-
างโครงการ
งค์การแล้ว
ารแก้ปัญหา
นาประเทศ
ดหลอมรวม
าการเรียน
างโครงการ
งมาก
สตร์ในงาน

แท้จริงก็คือ
ทราบ หรือ
ความรู้ แสวง
ละความจริง

ณสมบัติ ๒
ามรู้ที่ค้นพบ
มิใช่คำตอบ

แบบเดา หรือแบบโมเม และประการที่สอง คำตอบ
หรือความรู้ที่ค้นพบนั้น ควรเป็นสิ่งที่นำไปใช้ประ-
โยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดได้เช่น ช่วยในการแก้ปัญหา
หรือพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น หรืออย่างน้อยก็
สนองความอยากรู้อยากเห็นที่แท้จริงของคนจำนวน-
หนึ่ง

สำหรับงานวิจัยที่สร้างขึ้นเพื่อใช้แก้ปัญหาหรือเพื่อ
พัฒนาประเทศนั้น คุณสมบัติประการที่สองเป็นสิ่งจำ-
เป็นขาดเสียมิได้ คือ ผู้วิจัยจะต้องเกิดความรู้สึกจำ-
เป็นขึ้นก่อนว่าจะค้นหาความรู้เพื่อเอาไปใช้ประโยชน์
อะไร แก่ปัญหาอะไร พัฒนาอะไร สอนองความอยากรู-
้อยากเห็นของใคร จากนั้นจึงค่อยตั้งเป็นประเด็น-
ปัญหาวิจัยเพื่อหาคำตอบที่ถูกต้อง โดยวิธีที่เป็นวิทยา-
ศาสตร์ และสำหรับคำถามข้อหนึ่งๆหรือการวิจัยเรื่อง
หนึ่ง ๆ อาจใช้เทคนิควิธีการวิจัยมากกว่าหนึ่งวิธี
พร้อมๆ กัน หรือประกอบกันก็ได้

หลักวิชาเกี่ยวกับการวิจัย ซึ่งเป็นเนื้อหาส่วน-
หนึ่งของพัฒนศึกษาศาสตร์ สามารถชี้แนะให้ความ-
กระจ่างแก่ผู้วางแผนงานวิจัยว่า จะตั้งประเด็นปัญหา
วิจัยอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์แก่การพัฒนา และเมื่อ
ตั้งประเด็นปัญหาวิจัยเช่นนั้นแล้วจะออกแบบเทคนิค
วิธีในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไรจึงจะ
ได้คำตอบที่ถูกต้องเชื่อถือได้ มาให้แก่ปัญหาวิจัยนั้นๆ

๔) การใช้ประโยชน์พัฒนศึกษาศาสตร์ในการ
จัดการศึกษาโดยทั่วไป

ในการจัดการศึกษาโดยทั่วไป อันรวมถึงการ-
ศึกษาในระบบโรงเรียนระดับประถม มัธยม อุดม
อาชีวะ ตลอดจนการศึกษาภาคค่ำ การศึกษานอก-
ระบบโรงเรียน และรวมไปถึงการสอนพิเศษ หรือ
กวดวิชานั้น มีหลักอยู่ว่า จะต้องเป็นการเตรียมผู้-
เรียนในทิศทางที่เอื้อต่อการพัฒนาสังคมและประเทศ-
ชาติ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของผู้สอน

และจุดมุ่งหมายของผู้เรียน ทั้งสามฝ่ายนี้จะต้องเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกัน และจะต้องเชื่อมต่อกันพอดีกับ
เป้าหมายการพัฒนาของประเทศเช่น ในกรณีที่ประ-
เทศต้องการให้เยาวชนเติบโตขึ้นเป็นกำลังทำงานด้าน
ต่างๆ หลักสูตร และครูผู้สอนก็ต้องให้ความสำคัญแก่
การทำงานของเด็กและเด็กเองก็ต้องมีความสนใจ มี
ค่านิยมในการทำงาน มิใช่คอยหลีกเลี่ยงงาน หนัก
ไม่เอาเบาไม่สู้ เอาแต่ทองๆจำๆ เพื่อสอบไล่รับประ-
กาศนียบัตรหรือปริญญาอย่างเดียว เป็นต้น

การจะกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา ให้
สอดคล้องและเชื่อมต่อกับเป้าหมายการพัฒนาประ-
เทศ ตลอดจนการจัดหลักสูตร การสอนการเรียน
การจัดชั้น เรียน การรับนักเรียน การบริหารบุคคล
เงิน สถานที่ ครุภัณฑ์ทางการศึกษา ฯลฯ เพื่อให้
บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ นั้น เป็นเรื่องที่ต้อง
อาศัยหลักวิชาและเนื้อหาของพัฒนศึกษาศาสตร์โดย
เฉพาะหมวด ข. กับหมวด ค. ล้วนประกอบด้วย
หลักวิชาว่าด้วย เรื่องดังกล่าวเหล่านี้ หมวด ข.
เป็นหลักวิชาทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์
ซึ่งจะช่วยในการวิเคราะห์ปัญหาและเป้าหมายการ-
พัฒนาของประเทศ เพื่อนำมาแปลเป็น จุดมุ่งหมาย
ของการศึกษาระดับต่างๆ ส่วนหมวด ค. เป็นหลัก
วิชาทางศึกษาศาสตร์ ซึ่งจะช่วยในการจัดระบบโรง-
เรียน หลักสูตร การสอนการเรียนและการประเมิน-
ผลให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว

ง. พัฒนศึกษาศาสตร์ในอนาคต

ถ้าการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคมมนุษย์อัน
รวมถึงการเติบโตและการพัฒนา ยังคงดำเนินไปใน
อัตราเร็วอย่างที่เป็นอย่างปัจจุบันนี้ หรือเร็วขึ้นกว่านี้
ก็เป็นที่แน่นอนว่าสังคมมนุษย์จะยิ่งเพิ่มความสลับ-
ซับซ้อนขึ้นอีก ภาระงานทั้งปวงในแต่ละสังคม ที่
ต้องทำเพื่อสนองความต้องการทางร่างกาย ทางจิตใจ

และทางอารมณ์ ของผู้คนก็จะยิ่งสลับซับซ้อนขึ้นเป็นเงาตามตัว บุคคลที่มีเพียงความรู้ ความสามารถตามธรรมชาติ จะไม่สามารถเป็นกำลังที่ดีให้แก่สังคมได้ เพราะแม้เพียงจะเลี้ยงตัวเองให้อยู่รอดในสภาพสังคม เช่นนั้นก็คงยากเกินไปเสียแล้ว

หนทางแก้ไขดูเหมือนจะมีอยู่ทางเดียว นั่นคือ การศึกษาและการฝึกอบรม ที่จัดให้แก่สมาชิกของสังคมจะต้องเป็นการเตรียมตัวเขาเพื่อให้อำนาจดำรงชีวิตอยู่รอด และสามารถมีส่วนช่วยในกระบวนการพัฒนาของประเทศ ไม่ใช่เป็นผู้สร้างปัญหาเสียเอง ซึ่งก็หมายความว่า การศึกษาทั้งระบบ ตลอดจนการฝึกอบรมเฉพาะกิจเฉพาะเรื่อง จะต้องได้รับการปรับปรุงให้เอื้อหรือส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ นั่นก็คือ มีสภาพเป็นพัฒนศึกษายิ่งขึ้น เด็กๆจะต้องได้เรียนรู้ถึงปัญหาและทิศทางการพัฒนาของประเทศ รู้จักลักษณะงานของหน่วยงานต่างๆ เพื่อว่าตนเองจะได้เจริญรอยตามและเข้าไปมีส่วนร่วมเมื่อเติบโตถึงวัยนั้น ฝ่ายครูผู้สอนเองก็จะต้องมีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ จึงจะสามารถให้การสอนที่ดีได้ ซึ่งหมายความว่า การฝึกอบรมครูทั้งก่อนประจำการ และขณะประจำการ ควรต้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่ด้วย โดยจะเรียกว่าพัฒนศึกษาศาสตร์หรือพัฒนศึกษาก็ได้ และสำหรับการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการศึกษาในระดับสูง เช่น ระดับปริญญาโท ปริญญาเอก สาขาต่างๆ คือ สาขาประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา การบริหาร-การศึกษา การประเมินผล การนิเทศการศึกษา การแนะแนวและอื่นๆ ควรจะต้องมีลักษณะเป็น พัฒน-

ศึกษาศาสตร์เพิ่มขึ้น โดยอาจจะมีการวิชาทางพัฒนศึกษาศาสตร์ สักหนึ่งหรือสองรายวิชา ในแต่ละหลักสูตรระดับดังกล่าว

ประเทศที่มีความเจริญรุดหน้าด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งผู้คนมีความอยู่ดีกินดี อายุยืน เจ็บป่วยน้อย บ้านเมืองที่อยู่อาศัยสะอาด และมีความปลอดภัยในร่างกายทรัพย์สิน ในระดับสูงทั้งหลาย ล้วนเป็นเช่นนั้นได้ เพราะผู้คนในสังคมได้รับการศึกษาและการฝึกอบรมในทิศทางของพัฒนาศึกษาทั้งโดยตรงคือ จากโรงเรียน และโดยอ้อมคือโดยสื่อมวลชน และโดยระเบียบกฎหมายในการปกครอง การบริหารประเทศ

สำหรับประเทศไทยเรานั้น ถือได้ว่าสังคมของเราได้เติบโตและเจริญมาถึงขั้นที่ต้องอาศัยพัฒนศึกษาในการเตรียมผู้คนเพื่อการพัฒนาประเทศแล้ว ถ้าเราต่อไปบนถนนแห่งการพัฒนาสำหรับประเทศไทย จะเป็นไปได้ยาก ถ้าอาศัยเพียงความรู้ความสามารถโดยธรรมชาติของผู้คน เราจำเป็นต้องเตรียมคนของเราเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง ประเทศจึงจะเจริญรุดหน้าต่อไปได้ ไม่หยุดชะงัก ประเทศไทยนั้นนับว่าโชคดีเป็นพื้นฐานอยู่แล้วคือทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ไม่ขาดแคลน ถ้าเราใช้พัฒนศึกษาเตรียมผู้คนอย่างได้ผลดังที่กล่าวแล้ว เรามีสิทธิ์จะหวังได้ว่าสักวันหนึ่งสังคมไทยจะเป็นสังคมที่เจริญรุ่งเรือง น่ายอยู่อาศัย ไม่แพ้สังคมใดในภูมิภาคแถบนี้ของโลก

เนติยว บุรีรักษ์ดี